

ці чинники можуть призводити до підвищення індексу вигорання педагогічних працівників.

Варто зауважити, що в умовах воєнного часу зростає потреба у посиленні психологічних функцій педагогів у професійній діяльності. Вони відповідають за постійний зв'язок з групою, психологічну стійкість і врівноваженість студентів. Серед них:

1. Уміння налагодити навчальний процес так, щоб студенти могли справлятися зі стресом і не боятися приймати рішення в умовах невизначеності.
2. Уміння впевнено приймати рішення, дивитися на загальну ситуацію та зберігати внутрішній спокій у критичні моменти.
3. Здатність зберігати людяність та будувати стосунки, зберігати впевненість в успіху свого учня та завжди бути відкритим до діалогу.
4. Здатність досягти перцептивної сторони спілкування.
5. Здатність швидко реагувати та пропонувати нові плани в мінливих умовах, використовувати інтуїцію та емоційний інтелект, розвивати нелінійне мислення.

Специфічні проблеми викладачів у процесі онлайн-освіти призводять до неможливості приділяти достатньо уваги науковій діяльності, організаційно-методичній роботі тощо.

Сьогодні життя всіх учасників на території України знаходиться під реальною загрозою, тому безпека життя та здоров'я людини – це перша ланка, а якість освітнього процесу стала другорядною.

*«Українська освіта поранена, але жива і бореться», – сказав Сергій Шкарлет під час виступу на Світовому освітньому форумі в Лондоні.*

Отже, аби вижити, практично всі живі істоти повинні вміти адаптуватися до навколишніх умов. У сучасному мінливому світі здатність пристосовуватися може бути важливішою, ніж будь-коли, як для викладачів, так і для студентів.

#### **Список використаних джерел**

1. Шишкіна М. Перспективні технології розвитку системи електронного навчання. *Інформаційні технології в освіті*. 2011. Вип. 10. С. 132–139.
2. Selye, H. (1950) *Stress: The Physiology and Pathology of Exposure to Stress*. ACTA Publications, Montreal.

**Єлизавета ДАНИЛЕЙКО**

### **ІСТОРІЯ ЗАСНУВАННЯ І СТАНОВЛЕННЯ КИЇВСЬКОГО ФРЕБЕЛІВСЬКОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ІНСТИТУТУ**

Україна славиться своїми закладами вищої освіти про які відомо у цілому світі, ефективність навчального процесу яких була перевірена часом та поколіннями студентів. Неперевершеним за значенням, змістом навчальних дисциплін і формами діяльності вважається Київський Фребелівський педагогічний інститут.

Діяльність Фребелівського педагогічного інституту доцільно досліджувати у поєднанні з аналізом розвитку вищої освіти в Україні наприкінці ХІХ – на початку ХХ століть. Грунтовні дослідження відображені у працях відомих науковців, організаторів освіти, громадсько-педагогічних діячів цього періоду: В. І. Вернадський, І. І. Огієнко, М. С. Грушевський, С. Ф. Русова, О. І. Дорошенко, М. М. Ланге, М. І. Пирогов, І. М. Стешенка та інших.

Варто вказати тенденції розвитку тогочасної системи вищої освіти: демократизація, гуманізація, регіоналізація вищої освіти, єдність загальної і професійної освіти, інтеграція вищої освіти, науки та виробництва, різноманіття форм та типів вищих

навчальних закладів початку ХХ століття, функціонування вищих закладів освіти як навчально-виховних та наукових комплексів.

Розвиток педагогіки теж був помітним і полягав у її становленні як окремої галузі педагогічного знання, розмаїтті педагогічних течій, виокремленні нових галузей педагогічної науки, впровадженні у вітчизняну систему освіти зарубіжних освітніх технологій, що мали відчутний вплив на зміст та організацію вищої освіти. Ці тенденції і особливості впливали на зміст професійно-педагогічної підготовки вищих жіночих курсів, серед них і на Київський Фребелівський педагогічний інститут.

У 1908 році за пропозицією групи професорів Університету Святого Володимира, громадських діячів та педагогів Києва у 1908 році було створено Фребелівське товариство сприяння справі виховання. Згодом було прийнято рішення заснувати у Києві Фребелівський педагогічний інститут із дитячим садком та початковою школою, головна мета полягала у підготовці професійних вихователюк та вчительюк. Він функціонував як навчально-виховний, науково-педагогічний комплекс [2, с. 32].

Фундаментальний курс навчання тривав три роки. Студенткам викладали біологію та фізіологію людини, психологію, загальну гігієну, педагогіку, дитячу літературу, ігри, ручну працю. При інституті діяли численні педагогічні лабораторії та дитячі садки, де студентки могли пройти практичну підготовку роботи з дітьми. Теоретичною складовою навчально-виховного процесу Київського Фребелівського педагогічного інституту було три цикли дисциплін: педагогічний, спеціально-предметний, та загальнокультурний. На наш погляд, серед оригінальних предметів того часу були: «Нові мови», «Школознавство», «Душа дитини», «Педагогічна патологія», «Теорія і практика екскурсійної справи», «Елементи вищої математики», «Вступ до експериментальної дидактики», «Мінералогія з геологією», «Статистика у зв'язку з політичною економікою».

Для навчально-виховного процесу Фребелівського інституту були характерні гуманізація та гуманітаризація, які поширювалися за допомогою людинознавчих, природознавчих та суспільствознавчих дисциплін. Переважну частину навчального часу було відведено на вивчення дисциплін педагогічного та загальнокультурного циклів. У той час, коли на спеціально-предметні дисципліни припадала частка у 5 % навчального часу, а на загальнокультурні та педагогічні дисципліни – 50 % та 46 % відповідно. Такі показники вказують на прагнення збагатити загальну культуру та посилити професіоналізм майбутніх учителів [2, с. 140].

Навчальні плани Київського Фребелівського педагогічного інституту вміщують широкий спектр антропологічних наук, що свідчить про особистісну зорієнтованість педагогічної підготовки. Тому варто зосередитися на специфіці побудови авторських теоретичних курсів, що сприяють становленню особистості. Людиноцентричність навчальних планів чудово демонструється завдяки відсотковому співвідношенню навчальних дисциплін різних циклів. Людинознавчий цикл займає 61 % навчального часу, природознавчий – 37 %, а суспільствознавчий – 2 % [2, с. 142].

Методика навчання у Київському Фребелівському педінституті орієнтувалася на розв'язання двох взаємообумовлених завдань, серед яких: всебічне вивчення дитини та проектування навчально-виховного впливу на неї [1, с. 54]. Педагогічна практика була орієнтиром для організації навчально-виховного процесу вищого навчального закладу та розробки теоретичних навчальних дисциплін. До змісту навчання залучалися авторські зарубіжні (Ф. Фребель, М. Монтесорі) та вітчизняні (С. Русова, І. Сікорський) педагогічні технології. Впродовж 1907–1909 років в інституті викладали дисципліну «Теорія занять за системою Фребеля», також за цією системою проводили практичні заняття. Під час роботи з дітьми у дитячих садках, притулках, початкових школах слухачками використовувались різні методи: метод «номенклатури» (М. Монтесорі), метод «центральної ідеї» (Ф. Фребель) [2, с. 45-46].

На основі вищевикладеної інформації можна виокремити провідні тенденції розвитку Фребелівського інституту: гуманізація, педагогізація, гуманітаризація, медико-психологічна зорієнтованість, вузька спеціалізація, застосування авторських (зарубіжних і вітчизняних) педагогічних технологій (Ф. Фребеля, М. Монтессорі, С. Русової, І. Сікорського та інших) і системи «вільного виховання».

Варто проаналізувати й організаційну структуру Київського Фребелівського педагогічного інституту. У 1920 році до його складу входило три відділення: дошкільне, шкільне та позашкільне. Протягом 1907–1920 років функціонував як центр навчально-виховного та науково-педагогічного комплексу, який у 1920 році складався з дитячих садків, народних шкіл, вищого початкового училища, педологічної лабораторії, амбулаторії педагогічної патології, вечірньої школи для дорослих, клубу для підлітків, педагогічного музею, педагогічної, дитячої, загальної бібліотеки [2, с. 63].

Щоб забезпечити навчальний процес та наукові дослідження при інституті відбулося заснування різноманітних лабораторій та виховних закладів. Ще у 1907 було створено педагогічну амбулаторію. Впродовж 1908–1910 відбулося відкриття дитячого притулку, народного дитячого садка, початкової змішаної школи, платних дитячого садка і змішаної школи безкоштовної школи для дівчат православного віросповідання (із пансіоном), створено лабораторію експериментальної психології.

Згодом організували бібліотеку для слухачок інституту, заснували педагогічний музей. Під час військових дій у 1914 було влаштовано осередок для дітей військових, що був розрахований на три вікові групи: від 2 до 6 років; від 6 до 9 років та від 10 до 14 років [2, с. 70]

Навчально-виховне, науково-педагогічне об'єднання орієнтувалося на забезпечення комплексної професійно-педагогічної підготовки майбутнього вчителя. Роль суттєвого чинника інтеграції науково-освітніх закладів Київського Фребелівського педагогічного інституту в єдиний навчально-науково-виховний комплекс відіграла підготовка вчителя-вихователя, для якого характерною була професійно-якісна характеристика щодо слідування природі дитини у навчанні та вихованні, а також обов'язково застосовувати при цьому інноваційні педагогічні технології.

Дуже багато радянських і партійних працівників воліли наймати нянь і бон-виховательок з числа колишніх випускниць курсів та інституту Фребелівського товариства – ті користувалися цілком заслуженою славою кращих виховательок для малолітніх дітей [1, с. 55]. Уся викладена інформація свідчить про те, що Київський Фребелівський педагогічний інститут можна сміливо вважати еталоном для наслідування у навчально-освітній сфері. А також пам'ятати та популяризувати українську історію та наші національні надбання.

#### Список використаних джерел

1. Дем'яненко Н. М. Київський Фребелівський педагогічний інститут у Києві. *Початкова школа*. 1995. № 7. С. 53–55.
2. Прудченко І. І. Київський Фребелівський педагогічний інститут в системі вищої освіти України (1907–1920 рр.) : дис... канд. пед. наук: 13.00.01 / Прудченко Інна Іванівна ; Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2005. 244 с.